

Còn trù tượng, thiết tưởng “Đạo Đức kinh” là một trong những pho sách trù tượng vào bậc nhất rồi còn gì, vậy mà chúng ta đã từng dịch và dịch bằng!

Ấy là tôi chưa kể những chữ như “nghìn” và “ngàn”. Tuy hai chữ chỉ là một và hoàn toàn đồng nghĩa nhưng vì nguyên âm khác nhau mà chữ “nghìn” hầu như đi vào chiều sâu, và chữ “ngàn” hầu như tỏa ra chiều rộng.

Trong bài “Màu thời gian” của Đoàn Phú Tứ đoạn trên có chữ “ngàn”:

Ngàn xưa không lạnh nữa, Tân Phi,

Ta lặng dâng nàng

Trời mây phẳng phát nhuốm thời gian

và đoạn dưới có chữ “nghìn”

Tóc mây một món chiếc dao vàng

Nghìn trùng e lệ phụng quân vương

Trăm năm tình cũ lia không hận

Thà nếp mây hoa thiếp phụ chàng

Chữ “ngàn” ở trên đưa ta vào chiều rộng của dĩ vãng, hồn ta như lạc vào một cảnh trắng mờ sương lạnh man mác. Chữ “nghìn” ở sau đi vào chiều sâu thăm thẳm của một tình cung đi trù mến đấng quân vương. Chính tác giả Đoàn Phú Tứ sau này khi phân tách ra mới biết rằng mình đã theo trực giác mà đặt hai chữ đúng chỗ.

Và câu Kiều:

Dậm ngàn nước thăm non xa

Biết đâu thân phận con ra thế này.

Nếu đọc là “dậm nghìn” chúng ta lại cảm thấy một ý niệm khang khác.

Học tiếng ngoại quốc là một điều rất cần. Học tiếng Anh để trực tiếp đọc Shakespeare, Shelley, John Keats... Học tiếng Pháp để trực tiếp đọc Voltaire, Victor Hugo, Balzac, Musset...

Một người càng sử dụng được nhiều tiếng ngoại quốc càng dễ đào sâu được tình cảm mình. Một nước càng thấu được nhiều tư tưởng ngoại quốc, văn học nước đó càng dễ trở nên phong phú.

Bởi vậy từ Trung học đến Đại học, các học sinh và sinh viên của chúng ta vẫn thường thường được bắt buộc phải học thêm một hoặc hai thứ tiếng ngoại quốc và ngày nay chúng ta vừa thành lập xong trường sinh ngữ.

Nhưng đâu có phải vì vậy mà chúng ta cứ giữ mãi tình trạng một vài ngành Đại học học bằng tiếng Pháp? Vì thiếu sách bằng tiếng Việt ư?

Việc này chúng ta đã từng giải quyết. Năm 1945, chính quyền thực dân Pháp và phát xít Nhật vừa đổ, toàn dân nổi dậy giành được tự chủ. Nước độc lập. Trường Văn khoa Đại học Việt Nam đầu tiên đã được thành lập vào đạo đó!

Nước đã được độc lập thì các môn học phải được dạy hoàn toàn bằng tiếng Việt ít nhất là ở cấp Trung học. Lập tức cuốn lịch sử của Malet và Issac dày trên 1000 trang được xé ra thành từng tập nhỏ từ 10 đến 20 trang đem chia cho các giáo sư. Chỉ một tuần sau tất cả trường Trung Học đã có đầy đủ tài liệu lịch sử bằng tiếng Việt!

Với nhiệt tâm xây dựng quốc học, quả thực chẳng có gì là khó cả, nhất là chúng ta đã được ông cha để lại cho một lợi khí vô cùng bén nhọn là tiếng Việt, tiếng mẹ đẻ của chúng ta. Nó đồng hóa các thứ tiếng, như chính chúng ta đã từng đồng hóa các tư tưởng ngoại lai.

Khi học văn liệu đầu tiên viết bằng tiếng Việt – bài “Đuối cá sấu” của cụ Hàn Thuyên:

Ngạc ngư kia hồi, mảy có hay

Biển Đông rộng rãi là nơi mảy.

Phủ lương đây thuộc về thánh vực.

Lạc lối đâu mà lại tới đây?